ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1840
EDEBÎ ESERLER: 29

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-293-1

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Öznur İzgi

Resimleyen: Fatma Hanecioğlu Alparslan

Kapak Tasarımı: Atölye Balık, Şüheda Başer Yılgör

Sanat Yönetmeni: Atölye Balık, M. Ahmet Demir

Baskıya Hazırlayan: Damla Acar, Ceyhun Durmaz

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İstanbul / TÜRKİYE
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

KAM ANA'DAN

TÜRK DÜNYASI MASALLARI 1

ALTAY · KIBRIS · AZERBAYCAN · UYGUR · RUMELİ

HAZIRLAYAN
HİLAL KOÇYİĞİT

RESİMLEYEN
FATMA HANECİOĞLU ALPARSLAN

ÖTÜKEN

"KAM ANA" HİLAL KOÇYİĞİT

Evvel zamanda insanlar coşkun, heyecanlı durumlarda bir araya gelirmiş. Bu zamanlarda herkesin tanıdığı, sözüne kulak verdiği biri çıkarmış içlerinden. Derdi olanın dermanına, hasta olanın şifasına niyetle söyler, anlatır, dans edermiş bu kişi. Kimileri ona baksı, kimileri de kam dermiş. İşte o kişilerin nesilden nesile aktardığıyla yol almış kadim gelenek. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olan, hikâye ve masalların içinde kendinin ve geçmişin izlerini süren anlatıcıya; bir gün onu dinleyenler "Kam Ana" diye seslenmişler. Bu hediyeyi kabul etmiş anlatıcı ve izini sürdüğü masalları, hikâyeleri **"Kam Ana Kadimden Bugüne Masallar, Kam Ana Udagan'ın Yolu"** adlı eserlerinde yazmış.

Masalları hem kendi çocuklarına hem ülkemizde ve yurt dışında pek çok çocuğa anlatmış. Şimdi torununa da anlatmaya devam ediyormuş.

FATMA HANECİOĞLU ALPARSLAN

Kam Ana'nın masallarına tezhip ve minyatür sanatçısı Fatma Hanecioğlu Alparslan'ın resimleri eşlik ediyor. Masallarda yer alan bu güzel resimlere minyatür deniyor. Sanatçımız yurt içi ve yurt dışında pek çok sergide eserleriyle yer aldı. Kültür Bakanlığı tarafından ödüle layık görüldü.

Kam Ana'dan Bir Altay Masalı

CELBEGEN

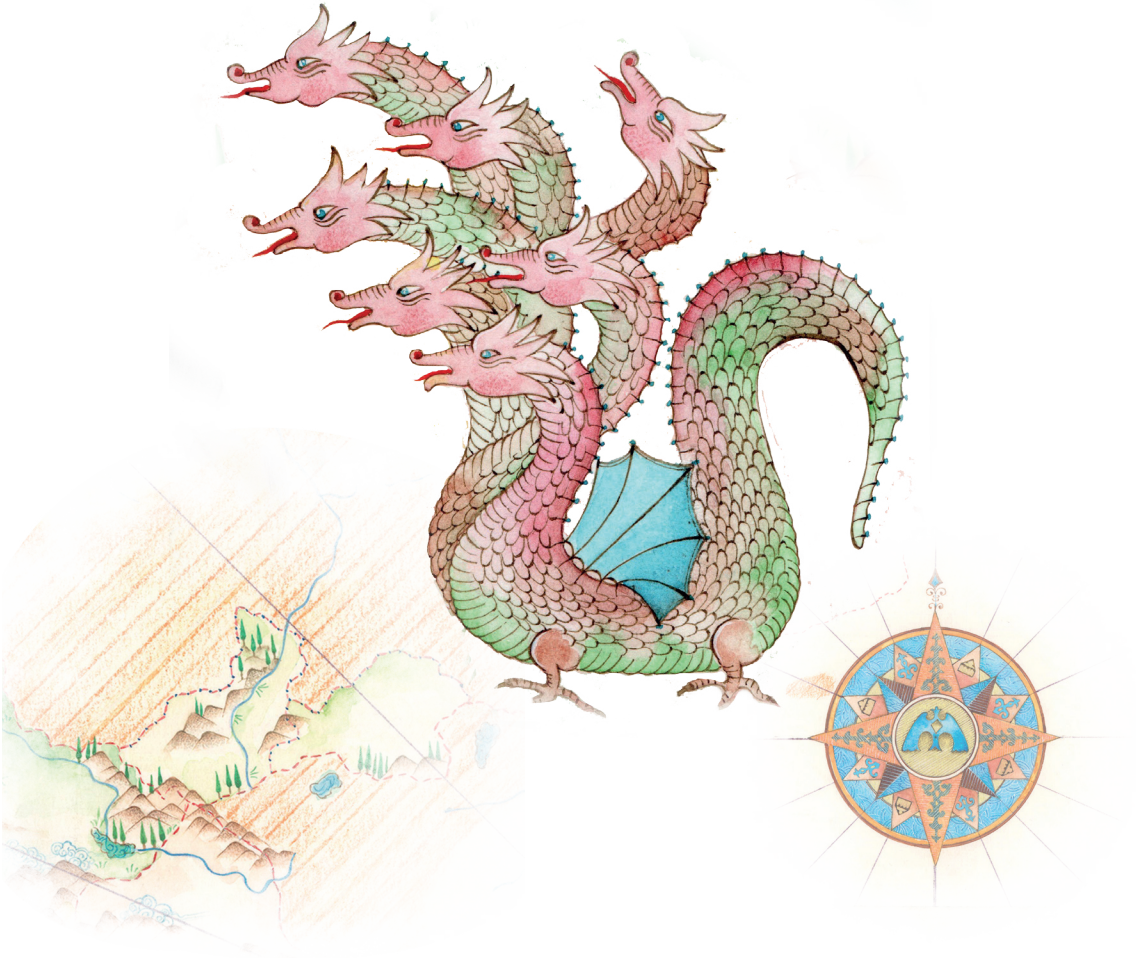

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Dür dür keçe,
Dürülmez keçe.”**

Koştum, koştum tarak buldum.
Tarağı tartaşa verdim, tartaştan kamçı aldım.
Kamçıyla yere vurdum, yerden kök aldım.
Kökten bir ağaç oldu, tepesine tırmandım.
Yukarısı bağ bostan, ben de tarlaya daldım.
Biçmek için bakındım, **bir kirpiye rastladım.**
Kirpiye yemiş verdim, o bana bir ok verdi.
Oku tarlaya verdim, tarla bana hasat verdi.
Hasadı döktüm yere, sonra indim ben de.
Hepsini ineğe verdim, inek bana süt verdi.
Sütten bir damla taşa döküldü.
Taş bana sarı bileği verdi.
Bileğiyi göle attım, göl yağlı kaymak tuttu.
Ben de aldım, ekmeğime sürdüm de sürdüm.
Daldım mı bir uykuya, gördüm de gördüm.
Neler gördüm neler...

Tartaş: At bakıcısı.
Kamçı: Bir ucuna ip, deri vb. bağlı olan vurma aracı.
Hasat: Ürün kaldırma.
Bileği: Kesici araçları bilemek yani keskin duruma getirmek için kullanılan alet.

CELBEGEN

Bir zamanlar **Konçıbay** adlı bir kişi yaşarmış. Hayvanları çok, toprakları bereketli, evi barkı pek güzelmiş. Çoluğu çocuğuyla mutlu mesut bir ömür sürermiş.

Bir gün, hayvanlarını su başına götürmüş. Hayvanlar birden ürküp sağa sola kaçışmış. Sebebini merak eden Konçıbay, suya yanaşıp bakmış. Suyun içinde durmaktan şişmiş bir parça keçe görmüş. **Keçeyi almış, kenara atmış.** Hayvanlarını yine su başına toplamış ancak hayvanlar suyu içmemiş. Suya tekrar bakan Konçıbay, bu defa da suyun içinde yüzen bir parça **ciğer** görmüş. **Onu atının arkasına bağlamış, hayvanları önüne katmış, yola koyulmuş.**

Keçe: Keçi kılının dokunmadan sadece dövülmesiyle elde edilen kaba kumaş.

Giderken bir ses duymuş. Sağa bakmış, sola bakmış, bir şey görememiş. Dönüp arkasına bakmış ki atının ardına bağladığı ciğer parçası bir canavara dönüşmüş, kahkahalarla gülüyormuş. Meğer **Celbegen** dedikleri canavarmış bu! Celbegen:

-Madem sen beni bağladın, ben de şimdi seni sıkı sıkı yakalayıp yutacağım, demiş.

Konçıbay korkmuş:

-Beni yeme, sakın yeme! Bak hayvanlarım var. Onlardan vereyim.

Celbegen daha da gülmüş:

-Hayır, önce seni yutayım, sonra da onları indiririm mideye.

Kam Ana'dan
Bir Kıbrıs Masalı

MERSİN AĞACI

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Tavanımda tıkırdar.
Bahçe bağda kımıldar.”**

Evvel zaman içinde,
Kalbur saman içinde.
Türlü masal bilirim,
Gerçek yalan içinde.
Neler var, neler var...
Tahta da tahta ben var.
Uzun da uzun şam var.
Kalk da öküze yem ver.
Ben veremem de sen ver!
Abam, babama küstü.
Şişe elimi kesti.
Amcam yoğurt getirdi.
Kedi burnun batırdı.
Burnucuğunu kestiler.
Minareye astılar.
Minarenin kilidi,
Akşam gelen kim idi?
Kim idiyse kim idi?
Hele soram ne dedi?
Neler neler demedi ki!
Anlatayım, dinleyin.

MERSİN AĞACI

Vaktin birinde bir kadın varmış. Bu kadının hiç çocuğu olmamış. Beş vakit namazını kılıp ardından Allah'a yalvarır, "**Allah'ım, bir çocuğum olsun da isterse** mersinler **güzeli olsun.**" diye dua edermiş. Allah, kadının duasını kabul etmiş. Dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat, dokuz dakika sonra çocuk dünyaya gelmiş. Gelmeye gelmiş ama dünyaya gelen bildiğimiz bir çocuk değil de bir mersin fidanı imiş. Kadın ettiği duaları hatırlamış, sonra şükretmiş. Etraftakilerse alay edip gülmüş. Kadın da:

Mersin: Yaprakları yaz kış yeşil kalan, gıda ve parfüm sanayisinde ham madde olarak kullanılan bir ağaç.

-Allah bana duama göre çocuk verdi, demiş demesine ama günlerden bir gün kocasına:

-Al bu mersin fidanını götür, bir bahçeye dik, diye verivermiş.

Kam Ana`dan
Bir Azerbaycan Masalı
KEÇELOĞLAN

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Bağrı oyuk, gönlü yanık.
Nağme söyler, yanık yanık.”**

Bir varmış, bir yokmuş.
Allah'ın kulu çokmuş.
Söz dinleyeni yokmuş.
Herkes söyler, kimse işitmezmiş.
Herkes bakar, kimse görmezmiş.
Kimsenin duymadığı,
Kimsenin görmediği,
Bir kapının önünde buldum kendimi.
Çaldım çaldım açan yok.

Ben de omuz attım yüklendim.
Açılmadıkça güçlendim.
Sonunda bir fiskeyle açtım kapıyı.
Gördüm karşımda türlü yapıyı.
Kırk kapılı odalar,
Devler, cinler uykudalar.
Aça aça vardım son kapıya.
Açtım ki bir de ne göreyim!

Fiske: Parmak uçlarıyla yapılan hafif vuruş.

KEÇELOĞLAN

Bir varımış, bir yoğumuş. Darın dünyasında kendi hâlinde yaşayıp giden bir **Keçeloğlan** varmış. Dağ dere dolaşır, kır bayır gezinirmiş. Bir gün, böyle gezinirken ayağına **diken** batmış. Sızlanmış, kıvranmış, dikenden kurtulmaya çalışmış. Yardım aranmış, etrafına bakınmış. Bir de görmüş ki kadının biri ekmek pişiriyor.

Hemen seslenmiş:

-Halaa, halaa! Bir bak hele! Şu dikeni çıkartmama yardım et.

Darın dünyası: Yeryüzü.

Kadın, hemen yardımına koşmuş Keçel'in. Ayağına batan dikeni çıkarmış. Ekmek yaptığı ocağın ateşine atmış. Keçeloğlan ayağının acısı geçince sormuş:

-Hala, dikenim nerede?

Kadın omuz silkip cevap vermiş:

-Attım ateşe.

Keçeloğlan:

Kam Ana'dan
Bir Uygur Masalı

AKILLI KIZ

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Sema döner göklerde.
Evi varsa oyukta,
Yağmurdan haber verir.
Cıvıldaşır havada.”**

Tıngır mıngır tınıldak.
Yerde buldum bir tarak.
Tarağı verdim halama.
Bir elma koydu avucuma.
Elmayı verdim kuzuya.
Süt verdi gitti yazıya.
Sütü koydum kazana.
Başladı kaynamaya.
Taştı da taştı, taştı da taştı.
Kazanım oldu gemi.
Dolandım dört bir yeri.
Dağların ardını aştım.
Vardım bu diyara düştüm.
Saklandım bir köşeye.
Neler gördüm neler!
Ben diyeyim, siz dinleyin...

Yazı: Ova, kır.

AKILLI KIZ

Evvel zamanda koskocaman deniz gibi uzanan, yeşil mi yeşil bir yayla varmış. Etrafı sıra sıra dağlarla çevrili olduğundan hep sıcacıkmış. Bahar ve yaz olur, kış hiç uğramazmış bu güzel yaylaya. **Havası temiz ve berrak, suları bal gibiymiş.** Bülbüller ötüşür, kırlangıçlar **fır fır** döner dolaşırmış. Koyunlar, inekler, develer, boğalar, geyikler hep bu yaylada otlarmış.

Bu güzel yaylada **Kasım** adında bir dede yaşarmış. Kasım dede dutar çalmakta ustaymış. Ömür boyu çaldığı dutarı âdeta konuştururmuş. Hem bu marifetinden hem de yılların getirdiği bilgeliğinden pek sayarlarmış Kasım dedeyi. Memleket içinde sözünü dinler, hürmet gösterirlermiş ona. **Kasım dede de biricik kızıyla yaşayıp gidermiş.**

Dutar: İki telli bir çalgı.

Günlerden bir gün Kasım dede Allah'a yalvarıp,

"Yaşım yetmişe ulaştı, yalnızca küçücük bir kızım var. Ey Rabbim! Merhamet edip bana bir oğul ver. Erkek evlat, babasının sağ koludur. İhtiyarladığında bir dayanaktır, canın rahatıdır. Ben şu anki hâlimden memnun değilim, başıma bir iş gelse ne ederim?" diye diye dualar etmiş.

Dua edip, ağlayarak uzun yıllar geçirmiş. Gelin görün ki Kasım dedenin dileği Allah katında kabul görmemiş. Dede böyle ağlayıp dururken, hâlinden şikâyet ederken hastalanıp yataklara düşmüş. Durumu günden güne ağırlaşıp nefesi daralmaya başlamış. Dede sonunda dünya ışığından ümidini kesmiş.

Kasım dedenin biricik kızı **Gülsüm** pek çalışkan, pek hamaratmış. Her gün seherde uyanıp ev işlerini görür, koyunlara kuzulara bakarmış. Gülsüm kız çok becerikli olduğu gibi çok da zekiymiş. Hareketleri şimşek gibi çabukmuş. Bu kız; Kasım dede için güç kuvvet, dayanakmış. Babasının günden güne artan hastalığına Gülsüm kız çok üzülür, gözyaşı dökermiş. **"Ne yapsam, ne etsem?"** diye düşünürken komşularından irice dağların, geçitlerin ardında **meşhur bir tabip** olduğunu duymuş. Denilene göre bu tabibin ilaçları çok şifalıymış.

Seher: Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı.

Kam Ana'dan
Bir Rumeli Masalı

KIZCAĞIZ İLE KUŞÇAĞIZ

BİLMECE BİLDİRMECE

**“Durdum uğruna,
Baktım bağrına.”**

Yerde ne var?

Yer boncuğu.

Gökte ne var?

Gök boncuğu.

Ananın adı ne?

Fatmacık.

Babanın adı ne?

Tokmakçık.

Kaldır beni hoppacık.

Bas bakalım, bardak kadar oldun mu?

Çök bakalım, çömlek kadar oldun mu?

Sek sek bakalım Salim'in kızı.

Sen kocakarının kızı,

Sekiver de görsünler...

Ey dede, gönlün nerede?

Aladağ'da.

Ne eker?

Çimen eker.

Ne biçer?

Kar biçer.

KIZCAĞIZ İLE KUŞÇAĞIZ

Karların biçildiği zamanlarda bir kızcağız varmış. Ailesiyle birlikte yaşarmış. **Ayın on dördü gibi çok güzelmiş.** Girdiği yeri aydınlatır, tuttuğu işi parlatırmış. Evin işine gücüne yardım eder, artık bitmek üzere olan mektebine gider gelirmiş.

Gel gelelim, bir vakittir kızcağız nereye gitse ardından bir **kuşçağız** uçar gelir, bir yere konar seslenirmiş:

-Kızcağız, kızcağız...

Mektep: Okul.

Bir olmuş, iki olmuş. Kız hiç kimseye hiçbir şey söylememiş. Kuşçağız üçüncü kez gelip seslenince kız gitmiş, durumu annesine anlatmış:

-Anne, benim arkamdan bir kuşçağız seslenir.

-Ne der güzel kızım?

-Kızcağız, kızcağız...

-Yavrum korkma. Sen de ona **"Ne var kuş-çağız?"** de.

Kız, yine bir gün dolaşırken kuşçağızı fark etmiş. Bir şey demesin diye koşmuş, gitmiş ve saklanmış. Saklanmış saklanmasına ama kuş yine peşine düşüp seslenmiş:

-Kızcağız, kızcağız...

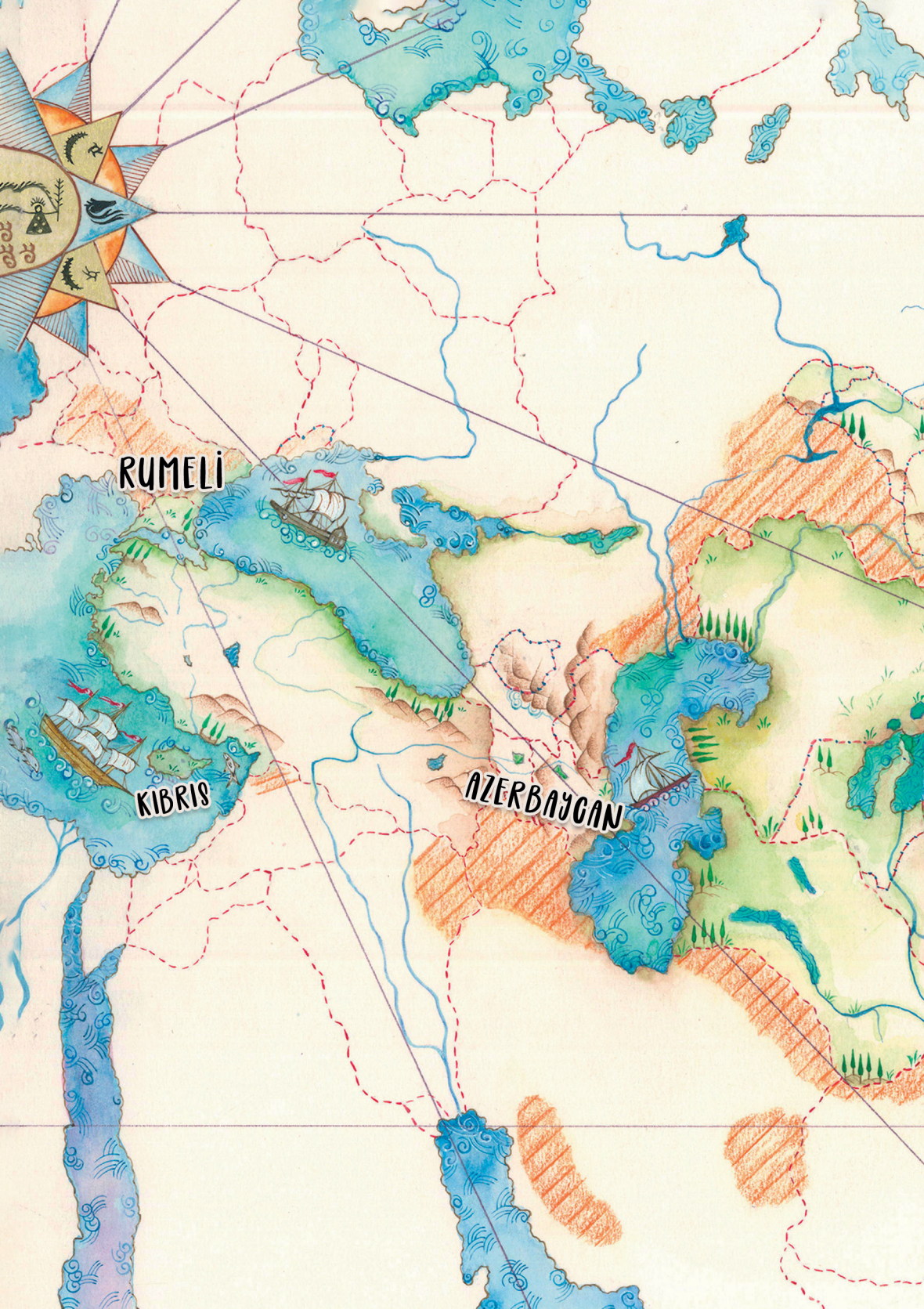
RUMELİ
KIBRIS
AZERBAYCAN

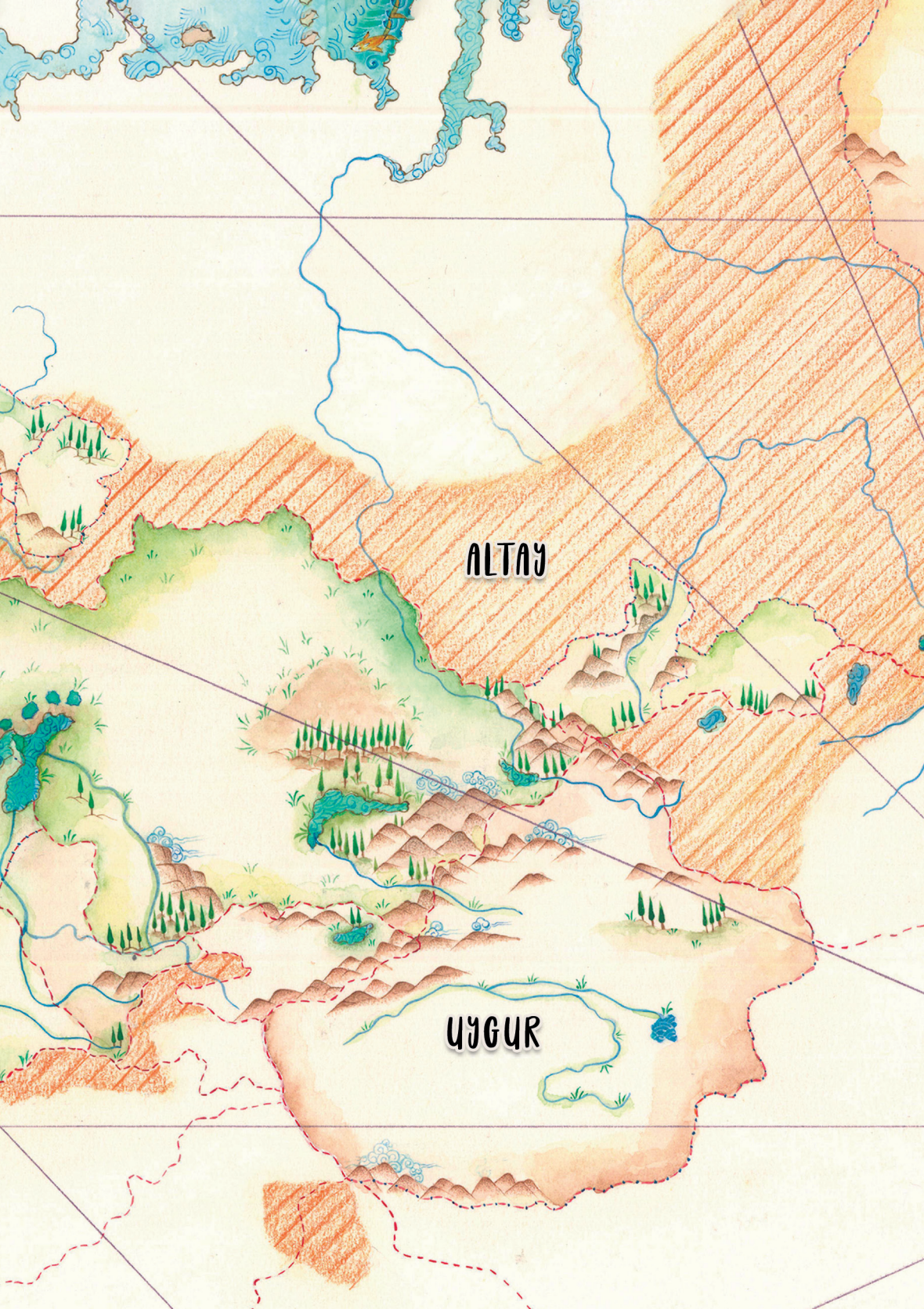
ALTAY
UYGUR